

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 31 januari 1936 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under riksstatens åttonde huvudtitel gjorda framställningar angående anslag till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.

(2:a avd.)

1:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.** I den till riksdagen avlätna, den 3 januari 1936 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1936/1937 (punkt 188, sid. 467—471 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana jämkningar i gällande grunder för ej mindre understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning än även stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid samma anstalter, som kunna föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet anfört;

dels ock till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att förevarande anslag för innevarande budgetår är uppfört med 1,300,000 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Jämlikt 1935 års riksdags beslut bestridas från och med innevarande budgetår utgifterna för vissa av arbetslösheten påkallade yrkesundervisningsanstalter, som tidigare erhållit understöd från anslag under femte huvudtiteln, ur här ifrågavarande anslag till understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning och efterföljande stipendieanslag. Vid denna överflyttning förutsattes, såsom framgår av 1935 års åttonde huvudtitel, punkten 212, att, om härigenom mindre jämkningar i understödsgrunderna erfordrades, Kungl. Maj:t skulle få vidtaga sådana.

På grund av den svårartade arbetslösheten bland manlig ungdom i åldern 16—25 år inom stenhuggeriyrket i Blekinge samt Göteborgs och Bohus län och inom sågverks- och massaindustrien i Västernorrlands län har det befunnits vara en trängande nödvändighet att söka åstadkomma särskilda utbildningsanstalter för denna ungdom, som av förhållandena tvingas söka

sin framtida utkomst inom andra yrken. Efter överläggningar mellan mig och chefen för socialdepartementet hava förhandlingar inlett med representeranter för vederbörande landsting och kommunala myndigheter om organiserandet av verkstadsskolor för ändamålet, avsedda att bibringa en så mångsidig yrkesutbildning som möjligt. Det har beräknats vara erforderligt, att dessa skolor skola kunna mottaga i Blekinge omkring 150, i Bohuslän omkring 300 och i Västernorrland omkring 300 ynglingar ur ovan angivna åldersklasser. Lokaler för ändamålet hava förutsatts skola tillhandahållas genom landstingen eller kommunerna, som även i övrigt beräknats skola i viss utsträckning bidra till skolornas inrättande och upprätthållande ävensom elevernas utrustning och underhåll. I övrigt skulle understöd för ändamålet lämnas av statsmedel. Därvid torde det bliva oundgängligt att göra även ganska avsevärda avvikelser från gällande grunder för understöds och stipendiens utgående. Speciellt ifråga om elevstipendierna måste detta bliva förhållandet, då i här avsedda fall eleverna under utbildningstiden i allmänhet icke kunna vistas i sina hem utan måste inkvarteras vid skolorna, som förslagsvis avsetts skola förläggas till ett par platser i varje län. Givetvis kan man icke räkna med att hemmen härunder nämnvärt skola kunna bidra till elevernas uppehälle. Med hänsyn till hemkommunernas svaga ekonomiska ställning är det knappast heller skäligen att av dessa kräva några mera avsevärda bidrag. Det synes därför rimligt och riktigt, att staten ikläder sig huvudparten av utgifterna härför genom att tilldela de elever, som under utbildningstiden måste bo utom hemmet, betydligt större stipendier än eljest, i varje fall under den första tiden av skolornas tillvaro, innan ännu inkomst kunnat beredas genom försäljning av elevernas produktion. För närvarande utgör elevstipendiernas maximibelopp 35 kronor per elev och månad. En tillfällig höjning av detta belopp upp till 60 kronor, givetvis efter prövning från fall till fall allt efter omständigheterna, torde för berörda ändamål kunna bliva behövlig.

Då de i ämnet förda förhandlingarna och förberedelserna ännu icke kommit så långt, att planen för den omtalade organisationen tagit fastare form, är det icke nu möjligt att närmare, än vad här skett, precisera omfattningen av de jämkningar i understödsgrunderna, som kunna komma att visa sig erforderliga, eller att beräkna de kostnader, som föranledas därav. De sistnämnda torde dock icke avsevärt påverka anslagsbehovet i det hela. Emellertid finner jag det nödvändigt, att av riksdagen utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att för här omförmälda ändamål vidtaga sådana jämkningar i berörda grunder, som förut av mig antytts. Då det är ytterst angeläget, att de omtalade verkstadsskolorna komma till stånd redan i början av detta år, räknar jag med att Kungl. Maj:t må kunna även med avseende å löpande budgetårs anslag göra de avvikelser från understödsgrunderna i förevarande hänseende, som kunna visa sig nödvändiga.

Jag förutsätter, att i 1937 års åttonde huvudtitel fullständig redogörelse lämnas riksdagen för de åtgärder, som av Kungl. Maj:t med användande av det ifrågasatta bemyndigandet vidtagits, och de utgifter, som härav föranletts.

Fråga har uppkommit, huruvida från förevarande anslag böra anvisas medel till sådana kurser vid Broby yrkesskola och Stjärnsunds arbetskoloni, som falla inom områden, för vilka anslaget icke är avsett. Jag delar den av skolöverstyrelsen hävdade uppfattningen, att understöd för nämnda kurser icke böra utgå från förevarande anslag. Lämpligen torde för ändamålet kunna disponeras till buds stående medel under femte huvudtiteln.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens anslagsberäkningar. Den av statskontoret ifrågasatta, än starkare anslagshöjningen finner jag nu icke påkallad

Förevarande anslag bör alltså för nästkommande budgetår ökas med 200,000 kronor till 1,500,000 kronor.

Redan när 1935 års riksdag fattade sitt beslut om överflyttande av utgifterna för vissa av arbetslösheten påkallade undervisningsanstalter, som tidigare erhållit understöd från anslag under femte huvudtiteln, till här ifrågasvarande anslag samt till det under punkt 3:o i detta utlåtande omförmälda stipendieanslaget, förutsågs att för denna del av verksamheten vissa jämkningar i villkoren för utgående av understöd från dessa anslag skulle bliva erforderliga.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts här förevarande förslag avser att utverka riksdagens medgivande till vidtagande av dessa jämkningar, bland annat en höjning av elevstipendiernas maximibelopp från 35 kronor till 60 kronor per elev och månad.

Utskottet finner sig böra tillstyrka vad sålunda föreslagits. Härvid utgår utskottet från att de jämkningar, som med stöd av ett sålunda lämnat medgivande komma att vidtagas, bliva av tillfällig natur och icke komma att bestå längre än de särskilda förhållanden, som föranlett deras tillkomst, sådant påfordra. Vidare vill utskottet framhålla att, på sätt departementschefen förutsatt, i 1937 års åttonde huvudtitel en fullständig redogörelse bör lämnas riksdagen för de åtgärder, som av Kungl. Maj:t med användande av det nu av utskottet tillstyrkta bemyndigandet vidtagits, och de utgifter, som härav föranletts.

Förslaget att Kungl. Maj:t må kunna även med avseende å löpande budgetårs anslag göra de avvikelser från understödsgrunderna i förevarande hänseenden, som kunna visa sig erforderliga, finner sig utskottet jämväl böra tillstyrka.

Den för nästkommande budgetår föreslagna anslagsökningen från 1,300,000 till 1,500,000 kronor eller med 200,000 kronor ansluter sig till skolöverstyrelsens beräkningar om den antagliga medelsåtgången och har icke givit utskottet anledning till erinran.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana jämkningar i gällande grunder för ej mindre understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning än även stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid samma anstalter, som kunna föranledas av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1936 under punkt 188 anförte;

b) till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning*: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor.

2:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 189, sid. 471—473), vilket innebär en höjning av förevarande anslag med 50,000 kronor, hemställer utskottet, att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *reservationsanslag* av 450,000 kronor.

3:o) **Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.** Kungl. Maj:t har (punkt 190, sid. 473 och 474) föreslagit riksdagen att till Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1936/1937 anvisa ett förslagsanslag av 300,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

I de nu gällande grunderna för stipendier åt elever vid yrkesundervisningsanstalterna ifrågasätter jag icke annan ändring, än som framgår av vad jag ovan under punkten 188 anfört.

Då förevarande anslag bör beräknas till ett belopp, som så nära som möjligt överensstämmer med den verkliga medelsåtgången, biträder jag överstyrelsens förslag om höjning av anslaget med 100,000 kronor till 300,000 kronor.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet ovan under punkten 1:o anfört hemställer utskottet, som ej funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag,

att riksdagen må till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 300,000 kronor.

Stockholm den 31 januari 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Olof Olsson*, *Nilsson* i Malmö, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmålå, *Borell*, *Wallen*, *Bergström*, *Nylander*, *Sandén* och *von Heland*, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson*, *Strindlund*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Nilsson* i Hörby, *Aronson* och *Olsson* i Staxång.